

Mgr. André LÉONARD

De Kerk heeft je lief!

*een weg van hoop voor
gescheiden en hertrouwd gescheiden gelovigen*

uitgeverij
Betsaida / Emmanuel
's-Hertogenbosch 2015

Oorspronkelijke uitgave:
Mgr. A.-J. Léonard, *L'Eglise vous aime: Un chemin d'espérance
pour les séparés, divorcés, remariés*. Paris, 2010 (réédition).

© 2010 Editions de l'Emmanuel, Paris
© 2015 Uitgeverij Betsaida, 's-Hertogenbosch
www.betsaida.org

Vertaling: Mariette Jansen
Henk Revis

Foto mgr. Léonard: © persdienst aartsbisdom Mechelen
Brussel / Service de presse Archevêché Malines Bruxelles

Afbeelding kaft: centrale medaillon over de bruiloft te
Kana, Notre-Dame de la Belle Verrière, kathedraal Notre-
Dame te Chartres, 13^e eeuw.

*Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of open-
baar gemaakt zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.*

ISBN: 978.94.91991.14.1

INHOUD

| | |
|--|-----------|
| VOORWOORD | 9 |
| De oorsprong van dit document..... | 9 |
| Het bemoedigen van jonge stellen en hechte gezinnen ... | 10 |
| De slachtoffers van een mislukt huwelijk bemoedigen | 12 |
| Het streven om waarheid en barmhartigheid samen te brengen | 13 |
| Thema's die in deze geest aan de orde zullen komen | 14 |
| I. HET BELANG VAN DE VOORBEREIDING OP HET HUWELIJK | 17 |
| Het christelijk huwelijk: mooi, maar ook een geduchte uitdaging | 17 |
| Je niet overhaast storten in een christelijk huwelijk | 19 |
| In stappen naar het kerkelijk huwelijk toe? | 21 |
| Veel dank aan degenen die huwelijksvoorbereiding geven! | 23 |
| II. DE TROUW AAN DE GENADE VAN HET SACRAMENT | 27 |
| Geen magische werking van de sacramenten! | 27 |
| Je huwelijks sacrament beleven | 29 |
| III. HET DOORMAKEN VAN DE ONVERMIJDELIJKE PROBLEMEN | 31 |
| De gevolgen van een cultuur: 'Dit wil ik, en wel direct!' | 31 |
| De broosheid van een gevoel dat alleen op verliefdheid berust | 33 |
| Leren om te blijven vasthouden aan de wil om lief te hebben..... | 34 |
| Een kostbare hulp | 36 |
| De onvervangbare genade van vergeving | 38 |
| IV. OMSTANDIGHEDEN WAARIN JE OP EEN DOOD PUNT ZIT | 41 |

| | |
|--|-----------|
| Situaties die menselijkerwijs vastzitten | 41 |
| Echtscheiding op zich sluit mensen niet uit van de communie | 43 |
| Steun verlenen aan slachtoffers van een echtscheiding .. | 44 |
| En de nietigverklaring van een huwelijk? | 45 |
| V. BEROEP DOEN OP NIETIGVERKLARING VAN HET HUWELIJK | 47 |
| Een echt huwelijk dat voltrokken is, kan niet ontbonden worden! | 47 |
| Maar een huwelijk kan ongeldig geweest zijn! | 48 |
| Gevallen van nietigheid wegens het feit dat de instem- ming ontbrak, geheel of gedeeltelijk | 50 |
| Positieve en lastige aspecten van een dergelijke proce- dure | 52 |
| Je laten voorlichten in geval van twijfel..... | 55 |
| VI. DE TROUW AAN DE AFWEZIGE ECHTGENOOT | 59 |
| Oproep om de eenzaamheid van de scheiding op zich te nemen | 59 |
| De scherpe kant van het evangelie | 62 |
| De zachtheid van de barmhartigheid | 63 |
| Trouw blijven, zelfs aan wie ons verraden heeft..... | 65 |
| Jezus zelf komt je eenzaamheid dragen | 65 |
| De onmisbare steun van broeders en zusters in het ge- loof..... | 68 |
| De vreugde van een nieuwe eenheid en vruchtbaarheid | 70 |
| En alle anderen? | 72 |
| VII. PROBLEMEN BIJ EEN TWEDE, BURGERLIJK HUWE- LIJK | 75 |
| Waarom zouden we geen tweede kans mogen krijgen? ... | 75 |
| Gebrek aan logica in de verwijten aan de Kerk of aan Jezus..... | 77 |
| Geestelijken weten het voor zichzelf toch ook prima te regelen? | 79 |

Inhoud

| | |
|---|-----|
| Hoe gescheiden mensen tegemoet te treden bij een tweede, burgerlijk huwelijk? | 81 |
| Goed onderscheid maken tussen de verschillende aanvragen..... | 82 |
| Een liturgische viering weigeren om dubbelzinnigheid te voorkomen | 83 |
| Zich beperken tot de mogelijkheid van een gebed in strikte beslotenheid..... | 84 |
| Barmhartigheid en waarheid altijd samen laten gaan..... | 87 |
| Veel meer laten zien dat de mensen welkom zijn... met respect voor de waarheid..... | 89 |
| VIII. DE PLAATS VAN DE HERTROUWD GESCEIDENEN | |
| IN DE KERK..... | |
| Een voorliefde voor degenen die het meest gewond zijn | 91 |
| Een aangrijpende oproep van Johannes Paulus II | 92 |
| Taken toevertrouwen aan hertrouwd gescheidenen | 95 |
| Voor een waarachtige, creatieve opvang | 96 |
| IX. DE GEVOELIGE KWESTIE VAN DE TOEGANG TOT DE COMMUNIE | |
| Heeft de Kerk soms een hart van steen? | 99 |
| De voorwaarden voor een goede communie..... | 100 |
| De betekenis van de kerkelijke regels..... | 101 |
| En de andere situaties dan, waarbij communiceren een schandaal is! | 102 |
| Het gaat niet om een discriminerende ‘straf’ | 104 |
| God is niet de gevangene van zijn sacramenten..... | 105 |
| De voorbeeldige houding van sommige hertrouwd gescheidenen | 107 |
| Blijk geven van creativiteit bij de opvang..... | 109 |
| De grote pijn van sommigen | 111 |
| De vreselijke banalisering van de Eucharistie | 112 |
| Moelijkheden die zich voordoen door nieuwe pastorale oplossingen | 114 |

De Kerk heeft je lief

| | |
|--|------------|
| Het ontvangen van de richtlijnen uit Rome..... | 117 |
| Geen enkele kwetsende discriminatie | 119 |
| Je niet teveel fixeren op de kwestie van de communie... | 120 |
| Hoe staat het met de toelating tot het sacrament van verzoening? | 122 |
| Het probleem van een blijvende situatie..... | 123 |
| De uitnodiging om samen in onthouding te leven | 124 |
| De noodzaak van een sterke geestelijke motivatie | 125 |
| De vrije toegang tot de sacramenten | 127 |
| Geen barmhartigheid voor de anderen?..... | 127 |
| Allen op de juiste wijze ontvangen in de barmhartige liefde | 128 |
| De zorg voor de waarheid en de inzet van het geweten samenbrengen | 130 |
| X. HET JUISTE VERSTAAN VAN HET BEROEP OP HET GEWETEN | 133 |
| Het kapitale belang van het persoonlijke geweten | 133 |
| Maar wel uitkijken voor ongecontroleerde uitglijders!.. | 134 |
| Het geweten is rechter en getuige, maar geen bron van het goede | 135 |
| De juiste rol van het geweten en het beroep op de <i>epikeia</i> | 137 |
| BIJ WIJZE VAN CONCLUSIE | 141 |
| Over enkele mogelijke interpretaties... .. | 141 |
| Eén enkele zorg: dat liefde en waarheid elkaar vinden .. | 143 |

VOORWOORD

De oorsprong van dit document

Alle Kerken in het Westen worden geconfronteerd met het moeilijke probleem van de pastorale opstelling naar de mensen die getekend zijn door het mislukken van hun huwelijk, door uiteengaan, scheiding of een nieuw, alleen burgerlijk gesloten huwelijk.

Dit onderwerp is des te urgenter door het feit dat er in onze landen in de pastoraal vaak een ‘wildgroei’ ontstaat van allerlei praktijken, variërend van totale afsluiting tot een lakse opstelling zonder de minste visie.

Op basis van uitwisselingen met mijn medebroeders in het bisschopsambt, van het lezen van vele boeken, van de vele malen dat ik over deze kwesties van gedachten heb gewisseld met gelovigen uit mijn diocees tijdens conferenties gevolgd door debat, en van de ontmoetingen die ik tot mijn geluk had met mensen die uiteen gegaan, gescheiden of hertrouwd waren, heb ik een eerste tekst opgesteld die ter kritische lezing werd voorgelegd aan veel mensen en

instanties die met deze kwestie te maken hebben. Ik deed mijn voordeel met hun opmerkingen, nam vervolgens mijn verantwoordelijkheid en stelde het document op dat nu voorligt.

Het gaat hierbij niet om een tekst met een bestuurlijk of simpelweg juridisch karakter. Zeker, de belangrijkste kwesties worden erin besproken vanuit de zorg dat het een samenhangend en strikt geheel is, maar wel met een ongedwongen toonzetting waarin het hart evenzeer doorklinkt als het verstand. Vele mensen die leven in deze diverse situaties zijn zo goed geweest me te zeggen dat ze er troost in gevonden hebben, weliswaar gepaard met hoge eisen.

Niet alle thema's van de pastoraal van het gezin worden hierin dus aangekaart, maar alleen de problematiek die verbonden is met de uiteenlopende vormen van mislukking van het huwelijk. Daarentegen is de toon die ik heb aangeslagen de toon die alle sectoren van een dergelijke pastoraal zou moeten bezielen, namelijk die van de bemoediging en van de hoop.

Het bemoedigen van jonge stellen en hechte gezinnen

Het diocesane gezinspastoraat is vóór alles een pastoraat van bemoediging. Bemoediging op de eerste plaats van hechte stellen en gelukkige gezinnen, opdat ze volharden op de veeleisende weg van de ware liefde.

Vanuit deze optiek spreekt het vanzelf dat we gesticht worden door de 'vieringen van de Visitatie', speciaal bedoeld voor jonge stellen met kinderen en in het bijzonder voor vrouwen in verwachting. Toen ik bisschop van Namen was, beleefde ik dat ieder jaar in Beauraing op het feest van de Visitatie, het Bezoek van Maria aan haar nicht Elisabeth. Bij die gelegenheid was de crypte van het Mariaheiligdom gevuld met enkele honderden mensen. Veel jonge vaders en moeders, en ook een drukke, beweeglijke groep kinderen. En ook heel wat ronde buikjes: toekomstige moeders die hun kind, veilig beschut, nog in zich droegen... Het tafereel van de Visitatie spreekt tot ieders hart: het vestigt de aandacht op de twee personages die niet te zien zijn maar die wel de hoofdrol vervullen: Jezus in de schoot van Maria en Johannes de Doper in de schoot van Elisabeth. Op het moment van de vredeswens nam ik altijd ruim de tijd voor de gezinnen die erbij waren. Voordat zij langs Jezus in de Eucharistie liepen en een lichtje neerzetten voor het altaar, ontving ik hen voor een persoonlijke zegen.

Ik zegende hen in de naam van de Vader (op het voorhoofd van de vader), de Zoon (op het voorhoofd van de moeder) en de Heilige Geest (op het kind dat nog geboren moest worden of op de kinderen die al geboren waren). Dat was het moment waarop het echtpaar me kort iets kon toevertrouwen over problemen waarmee ze zaten: in hun huwelijk, over de gezondheid van één van beiden of van de kinderen, over de handicap van het kind dat nog geboren moest worden

en waarvan de ouders al op de hoogte waren, enzovoort. Het was ook meestal een ogenblik van trots en dankzegging. Trots omdat de kinderen door de Heer zelf ontvangen werden, met inbegrip van de kinderen die zich nog in de buik van de moeder bevonden! Dankzegging voor alle doodgewone vreugden van het gezinsleven. Waarna wij ons, allen samen, toevertrouwen aan de Heer die we hadden ontvangen in de eucharistische communie. Dank aan de leken die dit soort gezinsvieringen hebben bedacht en die proberen ze ook op vele andere plaatsen - al naargelang de regio - ingang te doen vinden. Hoe vaak heb ik op mijn pastorale rondreizen niet moeders ontmoet die me hun kind toonden met de woorden: 'U heeft hem al gezegend in Beauraing toen hij nog binnen in mij was en nu laat ik hem buiten me zien!'

De slachtoffers van een mislukt huwelijk bemoedigen

Ja, gezinnen hebben dit soort bemoediging nodig, en vele andere ook. Zowel hechte en gelukkige gezinnen - voor zover we dat hier op aarde kunnen zijn - maar ook gezinnen en personen die lijden onder het mislukken van hun huwelijk of gezin. Zij zijn, helaas, legio in onze zogenaamd hoogontwikkelde samenleving. In de landen van West-Europa gaat ongeveer één op de drie paren uiteen. In de grote steden bereikt het aandeel mislukte huwelijken de helft. Het is een zeer ernstig maatschappelijk verschijnsel dat niet alleen de echtelieden hard treft, maar ook hun kinderen.

Een enorme verspilling, zowel op menselijk als op geestelijk gebied!

Het streven om waarheid en barmhartigheid samen te brengen

Deze toestand vormt voor de Kerk een zeer grote uitdaging. Hoe kan zij ook aan deze uiteengevallen of nieuw gevormde gezinnen moed geven? Hoe kan ze hen tegemoet treden en de helpende hand bieden in de liefde en waarheid van het Hart van Christus? Hoe kan ze voor hen een tussenpersoon zijn die de barmhartigheid van de Heer aanbiedt, die tegelijk geduldig én veeleisend is?

In ieder dekenaat dat ik bezoek houd ik een korte toespraak, gevolgd door een debat over de voornaamste vragen die draaien om de menselijke liefde en het gezin. Ik snijd er onder andere de zeer gevoelige problemen aan die zich voordoen door gebroken huwelijken. Ik kan alleen maar vaststellen dat de werkelijke leer van de Kerk op dit gebied over het algemeen slecht bekend is, maar de harten gaan er werkelijk voor open, wanneer we de moeite nemen haar zachtmoedig en geduldig uit te leggen.

Dezelfde ervaring heb ik opgedaan tijdens ontmoetingsdagen met gescheiden of hertrouwde mensen, belegd door gelovigen die in deze situatie leven en waarvoor zij mij, met steun van de bisschoppelijke commissie voor het gezinsspastoraat, uitnodigen. Dagen die in het begin moeilijk zijn, op sommige

momenten gespannen, maar uiteindelijk allemaal gezegend. We komen er samen met honderd, zelfs tweehonderd of soms nog meer mensen. Het programma bestaat uit onderricht, getuigenissen, uitwisselingen in kleine groepen, ruimte voor broederlijk luisteren, gebed en aanbidding. Veel van deze mensen voelen zich al bijzonder gelukkig dat zij welkom zijn, dat zij 'meetellen' in de Kerk en dat zij hun pijn, evenals hun hoop, met anderen kunnen delen. Vaak komt er wrevel naar boven tegenover de leer van de Kerk, tenminste zoals deze gewoonlijk wordt gezien. Aan het eind van deze dagen zijn zij een eind op weg geholpen. Steeds zowel in waarheid als in liefde. Het onderricht en de getuigenissen die gegeven worden, geven blijk van een volledige trouw aan het woord van de Heer en de Kerk, tot in de uiterste consequenties. Maar alles verloopt in volledig respect voor ieders eigen weg en met een groot gevoel voor nuances. Ook daar leert de ervaring dat de waarheid van Christus en de Kerk positief aanvaard kan worden, wanneer deze wordt gebracht in een context van welwillende en geduldige liefde, en niet in de vorm van direct klaarstaan met ge- en verboden.

Thema's die in deze geest aan de orde zullen komen

In dezelfde geest zou ik hier al deze zo belangrijke en gevoelige pastorale vragen willen behandelen. Ik zal het stapsgewijs doen door de vele aspecten van het probleem één voor één aan te snijden. Hierbij in volg-

orde de voornaamste onderwerpen die bezien zullen worden; daaromheen zal ik alle andere elementen die daarbij betrokken moeten worden, een plaats geven:

1. Belang van de voorbereiding op het christelijk huwelijk.
2. Trouw aan de genade van het sacrament.
3. Het doormaken van de onvermijdelijke beproevingen.
4. Uitzichtloze situaties.
5. Beroep op nietigverklaring van het huwelijk
6. Trouw aan de afwezige echtgenoot.
7. Problemen bij een tweede, burgerlijk huwelijk.
8. De plaats van de hertrouwd gescheidenen in de Kerk.
9. De gevoelige kwestie van de toelating tot de eucharistische communie.
10. Het juiste verstaan van het beroep op het geweten.

Nu ik mij aan dit werk zet, smeed ik dat de Heilige Geest mij de genade schenkt om al deze gevoelige onderwerpen te behandelen in overeenstemming met het hart van Christus. Moge iedere zin trouw de zorg vertolken om tegelijkertijd recht te doen aan de waarheid en aan de barmhartigheid van de Vader!

Mgr. A. Léonard